

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2 (1894)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1892-1894), Περίοδος Α'

Έκθεσις των εργασιών του Διοικητικού Συμβουλίου από 1 Ιανουαρίου 1893 - 31 Δεκεμβρίου 1893

(ΧΑΕ) ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

doi: [10.12681/dchae.1528](https://doi.org/10.12681/dchae.1528)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΑΕ). (1894). Έκθεσις των εργασιών του Διοικητικού Συμβουλίου από 1 Ιανουαρίου 1893 - 31 Δεκεμβρίου 1893. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 2, 116-120. <https://doi.org/10.12681/dchae.1528>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Έκθεσις των εργασιών του Διοικητικού Συμβουλίου
από 1 Ιανουαρίου 1893 - 31 Δεκεμβρίου 1893

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1892-1894), Περίοδος Α' • Σελ. 116-120

ΑΘΗΝΑ 1894

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1893— 31 Δεκεμβρίου 1893

Συμφώνως τῷ 31 ἄρθρῳ τοῦ καταστατικοῦ ὑποβάλλομεν ὑμῖν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος πεπραγμένων.

Εὐχάριστον γεγονός ἀναγγέλλομεν ἐν τῇ σημερινῇ συνεδριάσει τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Ἡ τύχησαμεν τέλος νὰ ἐγκαταστήσωμεν τὸ ἡμέτερον Χριστιανικὸν Μοσεῖον ἐν τινι αἰθούσῃ τοῦ Κεντρικοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου παραχωρηθείσῃ ἡμῖν λίαν φιλοφρόνως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10314 ἐγγράφου τῆς 26 Μαρτίου 1893 τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσεως. Τὰ ἱερὰ κειμήλια ἐντὸς καταλλήλων ἐρμαρίων ταξυνομημένα προσελκύουσι νῦν πλῆθος ἐπισκεπτῶν. Ἐν τῷ χώρῳ δὲ ἐκεῖνῳ θέλουσι μείνει αἱ χριστιανικαὶ ἡμῶν ἀργαίότητες μέχρις οὗ ἡ ἡμετέρα ἐταιρεία ἀποκτήσῃ ἴδιον Μοσεῖον ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ὁποίου ἀνευδότης εἰργάσθημεν καὶ ἐργαζόμεθα. Ἐνταῦθα κατὰ καθήκον πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν θερμῶς τὴν Γενικὴν Ἐφορείαν τῶν Ἀρχαιοτήτων, ἣτις προθύμως παρέσχεν ἡμῖν πᾶσιν εὐκολίαν πρὸς ταχυτέραν καὶ καλητέραν τακτοποίησιν τοῦ ἡμετέρου Μοσείου.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δύο ἰδίως ζητήματα σπουδαιότατα ἀπασχόλησαν ἡμᾶς. Ἡ διάσωσις τῶν ἐν τῇ Ὀσίᾳ Φιλοθέῃ ὑπαρχουσῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν καὶ ἡ ἐξακολούθησις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἰταλοῦ καλλιτέχνου κ. Νόβο τῆς ἐπιδιορθώσεως καὶ διασώσεως τῶν περιπέστων Μουσαϊκῶν Δαφνίου.

Ὡς γνωστὸν ὁ Σ. Μητροπολίτης ὠκοδόμησε περίλαμπρον μέγαρον ἐν τῷ χώρῳ ἐκεῖτο ἡ ἀρχαία Μονὴ τῆς Ὀσίας Φιλοθέης καὶ προέβη εἰς ἀνακαινισμόν τοῦ ἐκεῖ σωζομένου Ναοῦ τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου. Ἐγκαίρως ἡμεῖς κατεδείξαμεν δι'

ἐπανελημμένων ἐγγράφων εἰς τὸν Σεβαστιώτατον Μητροπολίτην οἷαν σπουδαίαν ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν ἐνέχει ὁ χώρος ἐκεῖνος καὶ αἱ ἐν τῷ Ναῷ ἀρχαῖαι ἀγιογραφίαι, καὶ πολλάκις ὁ ἡμέτερος ἀντιπρόεδρος κ. Γ. Κοζάκης Τυπάλδος αὐτοπροσώπως παρέστησεν εἰς τὸν Σ. ποῖα φροντίς καὶ μέριμνα ἔδει νὰ ληθῆ, ὅπως μὴ καταστραφῶσι κειμήλια μεγίστης ἀρχαιολογικῆς ἀξίας. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οὐδόλως εἰσηκούσθημεν. Ἐκτὸς δὲ ὀλίγων προσώπων ἀγίων σωζομένων νῦν εἰς τὴν κόγχην τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου πᾶσαι αἱ λοιπαὶ αἱ καὶ σπουδαιότεραι ἐν τῷ Ναῷ ὑπάρχουσαι τοιχογραφίαι κατεστράφησαν. Καὶ ὀνομαστί ἀναφέρομεν τὴν ἐν τῇ Προθέσει περιεργοτάτην εἰκόνα ἐν ἣ ἑξὺ γυναῖκες ἑκάτέρωθεν τοῦ Ἰησοῦ γονυκλινεῖς ἐκράτουν τοὺς πόδας αὐτοῦ ἱσταμένου. Περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης Βυζ. παραστάσεως ἐποιήσατο ἀνακοίνωσιν τῇ ἡμετέρᾳ ἑταιρείᾳ ὁ κ. Γ. Λαμπάκης. Εὐτυχῶς δὲ κατωρθώσαμεν νὰ φωτογραφίσωμεν αὐτὴν καὶ οὕτως ἐν ἀπεικονίσει διεσώθῃ τὸ πολύτιμον ἐκεῖνο Βυζαντιακὸν κειμήλιον. Ἡ ἡμετέρα ἑταιρεία μὴ δυναμένη, ἐλλείψει χρημάτων νὰ ἐπιληθῆ τῆς συμπληρώσεως τῶν ἐναπολειφθέντων Βυζαντ. καλλιτεχνημάτων παρεκάλεσε καὶ πάλιν θερμῶς τὸν Σ. ἵνα μερημνήτῃ περὶ αὐτῶν κατὰ τὴν γενησομένην διακόσμησιν τοῦ Ναοῦ. Τὰ γεγονότα ταῦτα εἰσὶ τόσῳ μᾶλλον λυπηρὰ, ὅσον ἡ περίσσις τῶν μᾶλλον διατηρουμένων ἐκ τῶν τοιχογραφιῶν τούτων ἠδύνατο νὰ κατορθωθῆ ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσχερείας. Καθ' ὅσον ἡ ἀνακαινίσις τοῦ Ναοῦ καὶ ἡ ἀνέγερσις τῶν νέων οἰκοδομημάτων οὐδαμῶς θὰ παρεδλάπτετο, ἂν περιεσώζοντο αἱ ἀρχαιοτάται τοιχογραφίαι.

Τὸ ἕτερον ζήτημα ἀφορᾷ τὰ Μωσαϊκὰ τοῦ Δαφνίου. Ἡ Κυβέρνησις ἐκ λόγων καθαρῶς οικονομικῶν ἠναγκάσθη νὰ περικόψῃ τὴν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀναγραφομένην πίστωσιν περὶ ἐξακολουθήσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν Μωσαϊκῶν Δαφνίου. Ἡ ἡμετέρα ἑταιρεία μετὰ μεγάλῃς λύπῃς πληροφορηθεῖσα τὸ τοιοῦτον, ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ δηλώσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἡ διακοπὴ τῶν ἐργασιῶν τούτων, ἐπ' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα, δύναται νὰ

επιφέρη τελείαν καταστροφήν τῶν ὑπὸ τὸν θόλον συνθέσεων καὶ παραστάσεων τῶν ἀποτελουσῶν τὸν πολιτιμώτατον κόσμον τοῦ ναοῦ Δαφνίου. Δυστυχῶς μὴ ὑπαρχούσης πίστωσης ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἡ Κυβέρνησις ἀπέσχε τοῦ νὰ προβῇ εἰς οἰανδήποτε δαπάνην καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθημεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ὕλικήν συνδρομὴν τῆς ἐνταῦθα Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀνέπτυξε μέγαν ζῆλον καὶ εἰς αὐτὸν κυρίως δρεῖλεται ἡ ἐκ 4 χιλ. δραχμῶν ψηφισθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας πίστωσις. Οὕτως ἂν μὴ ἠλικῶς, ἠθικῶς ὁμοῦς ἡ ἡμετέρα ἑταιρεία συνετέλεσεν εἰς τὴν διάσωσιν ἔργων ἀνομολογηθέντων ὑπὸ πάντων ὡς ἐξόχων ὑπὸ τε τὴν ἔποψιν τοῦ σχεδιογραφήματος καὶ τῆς συνθέσεως τῶν παραστάσεων. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν Μουσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου ἀπὸ τῆς 20 Σεπτεμβρίου 1894 ὑπῆρξε σωτηρία, διότι ἡ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπελθοῦσα σεισμικὴ δόνησις ἤθελε καταστρέφει ἀνεπανορθώτως κάλλιστα καλλιτεχνήματα εὐτυχῶς περισωθέντα. Ἰδίως ἀναφέρομεν τὰς λαμπράς εἰκόνας τῆς Σταυρώσεως καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὰς ἐποίας ἐτοιμορότους οὕσας ἤδη τελείως καὶ ἐξαισίως ἐπεσκεύασεν ὁ ἔξοχος Βενετὸς Μουσειωτῆς. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην προσέφερεν ὑπηρεσίαν ἔξοχον δι' ἣν ἐφείλεται αὐτῇ εθνικῇ εὐγνωμοσύνη. Διότι ἄνευ τῆς γενναίας αὐτῆς συνδρομῆς ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ Δαφνίου ἤθελον ἐκλείψη ἀκόμη τινὰ ἀριστουργήματα.

Ὅτε ἐγένετο ἡ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ μεγάλη καταστροφὴ τῆς Ζακύνθου, ἀπεστείλαμεν ἔγγραφον πρὸς τὸν ἐκεῖ Νομάρχην παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἵνα φροντίσῃ περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ὑπαρχόντων χριστιανικῶν κειμηλίων. Προθύμως οὕτως ἀπήτησε τηλεγραφικῶς, ὅτι πᾶσα ἐλήφθη φροντίς πρὸς διάσωσιν αὐτῶν.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος συνήψαμεν σχέσεις μετὰ τῆς ἑταιρείας «Ὁ Ἑλληνισμὸς» καὶ προσεκλήθημεν εἰς τὸ ἐν Spalati-Salonis πρῶτον χριστιανικὸν ἀρχαιολογικὸν συνέδριον, ἐν ᾧ τὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς ἡμετέρας ἑταιρείας ἀναθέσαμεν

εις τὸν ἐν Μονάγῳ καθηγητὴν κ. Σουλτζε, ὅστις τυγχάνει μέλος ἐπίτιμον τῆς Ἑταιρείας ἡμῶν. Τὸ συνέδριον ὅμως τοῦτο ἕνεκα τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐνσκηψάσης χολέρας καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην ἀνεβλήθη ἐπ' ἀόριστον, ὡς πληροφορεῖ ἡμᾶς ὁ κ. Σουλτζε.

Αἱ εἰς τὸ ἡμέτερον Μουσεῖον γενόμεναι δωρεαὶ ὑπῆρξαν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν λίαν ἀξιόλογοι. Ἡ ἔλλειψις τοῦ χρηματος ἠμπόδισεν ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς ἀγορὰν σπουδαιότητων ἀντικειμένων πρὸς πλουτισμὸν τῆς συλλογῆς ἡμῶν. Τοῖς πᾶσιν ἐστὶν γνωστὸν, πόσον δυσχερὴς εἶναι ἡ κατάρτισις τελείας ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς διὰ μόνων τῶν δωρεῶν, ἀνάγκη δὲ τὰ ὑλικά μέσα νὰ ἦνε εἰς ἑταιρείαν τινὰ ἄφθονα ἵνα ἐπιτύχη τοῦ ἐν τῷ Καταστατικῷ αὐτῆς ἀναγραφομένου σκοποῦ. Καί τοι δὲ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δατελοῦμεν, κατωρθώσαμεν οὐχ ἦττον νὰ καταρτίσωμεν Μουσεῖον ἐφάμιλλον τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχόντων.

Αἱ εἰσπράξεις, ὡς θὰ ἴδῃτε ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. ταμίου ὑστέρησαν τοῦ παρελθόντος ἔτους, διότι ἠναγκάσθημεν συμφώνως τῷ Καταστατικῷ νὰ προβῶμεν εἰς διαγραφὴν πολλῶν ἐταίρων μὴ συμμορφωθέντων πρὸς τὰ κεκανονισμένα. Εὐτυχῶς αἱ ἕκτακτοι προσφοραὶ καὶ δωρεαὶ ἐνίων ἐταίρων ἐνεδυνάμωσαν τὸ ταμεῖον ἡμῶν καὶ κατέστησαν αὐτὸ ἱκανόν, ἵνα ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς πολλὰς ἀνάγκας τῆς ἡμετέρας ἑταιρείας. Ἐνταῦθα εὐφρημον ποιούμεθα λόγον ἰδίως τῆς δωρεᾶς τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. Γ. Ἀβέρωφ, ὅστις ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ του ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους ἔπεμψεν ἡμῖν δρ. 500.

Ἡ ἑταιρεία ἀριθμεῖ νῦν μέλη ἐπίτιμα 47, τακτικὰ 116 καὶ ἀντιπιστέλλοιτα 92 Διεγράφησαν ὡς μὴ πληρώσαντα 13 καὶ ἀπεβίωσαν 2.

Τοιαύτη, φίλοι ἐταῖροι, ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς ἡμετέρας ἑταιρείας. Ἐάν τις ἀναλογισθῇ, ὅτι ὀλίγα μόνον ἔτη παρήλθον, ἀφ' οἴτου ἤρχισε λειτουργοῦσα ἡ ἡμετέρα ἑταιρεία ἀδιστακτικῶς θέλει ἀπαφανθῇ ἐπισκοπῶν τὰ πεπραγμένα, ὅτι εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἀναλόγως μεγάλη ἐδόθη ὠθησις ἐπὶ τὰ πρόσω. Νῦν δὲ, ὅτε ἐξησφαλίσαμεν τὸ ἡμέτερον Μου-

σειον, κύριον ἡμῶν μέλημα θέλει εἶσθαι ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὑλικῶν πόρων τῆς ἡμετέρας ἐταιρείας, ἵνα ἐκτὸς τῶν ἄλλων καταστήσωμεν καὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Δελτίου τακτικὴν καὶ ἀνελλιπῆ. Πρὸ πάντων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς καὶ ὑποστηρίξεως ἔλων τῶν συγκροτούντων τὴν ἡμετέραν ἐταιρείαν ἐταίρων, ἵνα ἐπιτύχωμεν τοῦ ἐπιδιωκομένου Ἱεροῦ αὐτῆς σκοποῦ.

Ἐν τῇ ἐνώσει ἡ ἰσχύς!

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΑΜΕΙΟΥ

(1 Ἰανουαρίου 1893 — 31 Δεκεμβρίου 1893).

*Πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν ἐταίρων τῆς
Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.*

Κύριοι,

Ἡ κατάστασις τοῦ ταμείου ἔχει ὡς ἐξῆς·	
Τὸ ταμεῖον εἰσέπραξε	Δρ 3777.80
προστιθεμένου δὲ τοῦ ὑπολοίπου τοῦ 1892	» 675.55
ἔχομεν ὀλικὸν	» 4453.35
ἐπλήρωσε δὲ κατὰ τὰ ὑπ' ἀριθ. 86—108	
ἐντάλματα	» 3780.
μένει ὑπόλοιπον	» 673.35
τακτικοὺς ἐτέρους ἀριθμοὶ ἡ Ἐταιρεία 116	
δὲν ἐπλήρωσαν 49	
	<u>67</u> πρὸς δρ. 10 670.
εἰσεπράχθησαν δὲ καθυστερούμενα	
τοῦ 1891 ἀπὸ 1 μέλος	» 10.
» 1892 » 5 μέλη	» 50.
ἀπὸ 5 συνδρομᾶς ἀντεπιστελλόντων μελῶν	
ἐξ ὧν ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. Γ. Ἀβέρωφ	
ἔδωκε δραχ. 500	» 700.10